

sentimiento vehementes. Una sensación de goce musical, con el poder de convertir en variedad la multitud y de modificar una serie de pensamientos mediante un pensamiento o emoción predominante.»

Jaime Gil de Biedma

MARIA MANENT:

«Poques vegades en cada segle...»

Hi ha una ampla zona de la poesia de Foix on confonen les seves arrels el món immemorial dels mites populars i el món dels somnis —fulgurant, angoixós, insondable—. Penso que molts dels seus poemes en prosa no són sinó una transcripció, lleugerament estilitzada, de dominis reals; són, doncs, en el seu origen, «poesia involuntària», com deia Jean-Paul Richter. El poeta reconeix una primàcia de claredat a la visió dels somnis: «Es quan dormo que hi veig clar, / foll d'una dolça metzina...».

Les fabulacions oníriques aporten als poemes de Foix imatges angunioses i reiteratives: sostre celeste massís, impenetrable, mur d'un túnel sense fi, mans amputades que floten lentament en el capvespre. O bé hi aporten visions amables: dones d'aigua que donen la mà als pescadors i s'esvaeixen amb un somriure, indrets bellíssims del país d'Ultrason. El món de les rondalles inseureix també la seva mitologia en els poemes en prosa, però duu sobretot als somnis —que poden ser «somnis immòbils, empal·liats»— una fluïdesa, una constant tensió narrativa. Aquest impuls els fa més versemblants, dona a la incongruència i a la fragmentació dels somnis una mena de lògica seductora.

Foix, en 1934, turista en Yugoslavia.

Hi ha certs poemes foixians, més intel·lectuals, que no deriven directament dels somnis, on es parla del Tot, de l'U, del No-res, de la Idea. Hi endevinem a contrallum algun sistema de pensament, algun nucli de fe o de nihilisme. A moments, el poeta és sensible a allò que Lautréamont anomenà «la buidor universal» i ens diu que adora «el Res en múltiples imatges»; però altres vegades sent, com els místics, l'escalf d'una Presència alliberadora: «Em sé llibert si en el més negre fons / els Vostres ulls il·luminen els mons / que amb Vós delesc i em fan el viure lleu». Alguns poemes de Foix poden posar-se entre la millor poesia cristiana del nostre temps.

En l'estranya policromia dels poemes foixians hi ha components exòtics, hi ha història, llunyania. Hi passen perses, hindús, mamelucs, genis, bonzes i muetjins, però hi trobem també un intens sentiment de la realitat pròxima, quotidiana: amb les exòtiques figures veïegen noies de Sarrià i pescadors del Port de la Selva. «El localisme —deia Yeats— és com un guant que ens possem per abastar l'Univers».

A la poderosa imaginació correspon, en l'obra poètica de Foix, un do semblant de llenguatge. Foix se situa, en aquest aspecte, entre els més preclars poetes catalans contemporanis, com Carner i Guerau de Liost. Es dels lírics que posen els mots de perfil i se'ls miren amb ull penetrant abans d'usar-los. Alguns tornen, brillen al llarg dels versos o de la tensa prosa (sovint mesclada amb el vers), i diríeu que els pronuncia amb deficiència: «pertús», «marès», «brull», «forest», «orri... L'obra poètica de l'autor de «Sol i de dob» és un d'aquells tresors que, en les tradicions literàries, sorgeixen poques vegades en cada segle. Mereix, i ja l'ha assolida en part, una ampla projecció enllà de l'àmbit de la nostra cultura».

Marià Manent

RAFAEL SANTOS TORROELLA:

«Su poesía, hecha de lenguaje absoluto»

La obra de Foix, especialmente su obra poética, me parece un fenómeno único en cualquier literatura contemporánea. Como tal, inadscribible a tal o cual tendencia, a esta o a la otra postura con marbete reconocido. Pueden descubrirse, por supuesto, en ella hilos diversos, del simbolismo al surrealismo —y más, para mí, del primero que del segundo—, pues nadie es ajeno a la consabida filiación de un ámbito y un tiempo dados; pero bien se advierte también que no radica en ello su peculiaridad inconfundible.

En definitiva, es un lenguaje y su utilización más idónea lo que caracteriza a un poeta. Y esto en Foix aparece elevado a la máxima potencia, pues su poesía está, justamente, hecha de lenguaje absoluto, sin fisuras entre lo esencial en él y cualquier elemento adventicio de la elocución. Por eso es el más intraducible de nuestros poetas; no hay modo de que la carga energética —de vida y pensamiento— que comportan las palabras que emplea pueda ser asumida por las de otro idioma, en las cuales, al ser vertidos aquellos, no es que pierdan plenitud de sentido, sino de latido y acción; de entidad soberana, en suma. Foix puede, en cambio, ir y venir por el lenguaje —por «su» lenguaje— como de un tiempo a

otro tiempo de él, y puede hacer «els catorze de benzina» como si los hiciera el mismísimo Lluïa, u obligar a Bernatz de Ventadorn a que acepte la divisa de que «cal risc en terra i mar, i en l'art novella». Puede hacer eso, y más, porque está aposentado en la entraña viva de un idioma que, en él, es capaz de conciliar las imágenes más rotundas del vuelo del pensamiento con las más activas de una sensibilidad siempre excitable por lo concreto e inmediato y no por lo confuso o vago.

La poesía de Foix está hecha casi exclusivamente de los elementos idiomáticos que comportan la máxima carga energética mencionada, sin apenas partículas cuya sola misión sea la de enlace sintáctico, quedando aquellos vibrates en la oración como flechas recién clavadas en la diana

Con el pintor Josep Obiols.

expresiva. «Estalviar maons, o mots —como él ha escrito—, és la jugada més noble i austera del constructor i del versificador». Lo demás, «el darrer cop de mà», él y nosotros, sus lectores, hemos de dejarlo al «sant esprit». Es decir, hemos de dejarlo al verdadero cumplimiento de la poesía que, en nosotros pero a través de él, rara vez deja de producirse, aunque tenga que ser con los rigores que todo lo absoluto —como esa poesía suya lo es— prescribe.

Santos Torroella